

DOI: <https://doi.org/10.31359/1993-0941-2022-43-328>
УДК 347.426.6

І. М. Мороз, аспірант кафедри цивільного права
№ 1 Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого
ORCID ID: 0000-0001-7078-999X

ПРАВОВІ НАСЛІДКИ ЗАВДАННЯ ШКОДИ ТРЕТІМ ОСОБАМ У ЗВ'ЯЗКУ З ВИКОРИСТАННЯМ ТРАНСПОРТНОГО ЗАСОБУ НАЙМАЧЕМ ЗА ДОГОВОРОМ НАЙМУ (ОРЕНДИ) ТРАНСПОРТНОГО ЗАСОБУ З ЕКІПАЖЕМ

***Анотація:** У статті досліджуються проблеми визначення правових наслідків завдання шкоди третім особам у зв'язку з використанням транспортного засобу наймачем за договором найму (оренди) транспортного засобу з екіпажем, правового статусу екіпажу у відносинах між наймачем та наймодавцем, а також визначення володільця транспортного засобу після передачі останнього в найм (оренду). Автором сформульовано висновок щодо визначення особи, яка є відповідальною за шкоду, завдану іншій особі у зв'язку з використанням транспортного засобу, а також запропоновано внесення відповідних змін до законодавства.*

***Ключові слова:** договір найму (оренди) транспортного засобу з екіпажем, завдана об'єктом підвищеної небезпеки шкода, володільць майна, цивільно-правова відповідальність.*

Постановка проблеми. З прийняттям у 2004 році Закону України «Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів» відшкодування шкоди, завданої третім особам транспортним засобом, здійснюється страховиками цивільно-правової відповідальності. [8] Однак, у багатьох ситуаціях розмір страхових виплат не відповідає розміру завданих збитків. Відповідно до ч. 1 ст. 1194 Цивільного кодексу України (надалі – ЦК України) особа, яка застрахувала свою цивільну відповідальність, у разі недостатності страхової виплати (страхового відшкодування) для повного відшкодування завданої нею шкоди зобов'язана сплатити потерпілому різницю між фактичним розміром шкоди і страховою виплатою (страховим відшкодуванням). [12]

Якщо шкода завдана третім особам транспортним засобом (надалі – ТЗ), який використовується за договором найму (оренди) ТЗ з екіпажем, виникає питання щодо суб'єкта (власника або наймача), який зобов'язаний сплатити потерпілому різницю між фактичним розміром шкоди і страховою виплатою (страховим відшкодуванням).

Актуальність. Проблема визначення суб'єкта, який має відшкодувати шкоду, завдану третім особам ТЗ, який використовується за договором найму (оренди) ТЗ з екіпажем, має досить вагоме значення як в науці цивільного права, так і в практиці правозастосування.

Значення вказаного питання в теоретичному аспекті пояснюється скупим нормативно-правовим регулюванням, що не охоплює специфіку відносин, які складаються між наймодавцем та наймачем, а також третіми особами. Стаття 804 ЦК України безпосередньо вказує на наймача як на суб'єкта, який несе відповідальність перед третіми особами за завдання шкоди використанням ТЗ. При цьому, законодавець не розмежує різні підвиди договору найму (оренди) ТЗ – без екіпажу та з екіпажем. Така ситуація призводить до поширення правила, викладеного в ст. 804 ЦК України як до договору найму (оренди) ТЗ без екіпажу, так і до цього ж договору, але з екіпажем. Натомість, останній має певні суттєві відмінності, які мають бути враховані, зокрема й при визначенні відповідальності за завдану шкоду осо-

би. Отже, уніфіковане регулювання відносин, що виникають з різних за своєю правовою природою договорів, вбачається невиправданим.

Окрім того, неадекватне правове регулювання не може не позначатись і на правозастосуванні. Так, в Єдиному державному реєстрі судових рішень міститься велика кількість судових рішень усіх інстанцій судів як цивільної, так і господарської юрисдикції, в яких предметом розгляду було питання визначення особи, яка має відповідати перед третіми особами за шкоду, завдану їм використанням орендованого ТЗ з екіпажем, і, як похідне, питання визначення належного відповідача у справі. Так, наприклад, у Постанові Дніпровського апеляційного суду від 17.05.2021 року у справі № 211/2202/16-ц вказані питання були принципово по різному вирішені судом апеляційної та першої інстанції. [4] Встановлення належного відповідача було предметом розгляду і в Постанові Касаційного цивільного суду Верховного суду від 21.12.2020 року у справі № 703/2166/16-ц. [5] Слід зазначити, що в обох наведених випадках безумовне покладення відповідальності перед третіми особами за шкоду, завдану їм використанням орендованого ТЗ з екіпажем, на наймача призводило не до притягнення до відповідальності (тобто, не до безпосереднього застосування норми матеріального права) наймача або наймодавця, а до відмови в задоволенні позову з процесуальних підстав – наявністю неналежного відповідача у справі. Вказане свідчить про те, що за наявності укладеного між наймачем та наймодавцем договору найму (оренди) ТЗ з екіпажем третій особі досить складно правильно визначити відповідальну за збитки особу, що не може не позначатись негативним чином на правозастосуванні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема правових наслідків завдання шкоди третім особам у зв'язку з використанням ТЗ наймачем в договорі найму (оренди) ТЗ з екіпажем ніколи досьогодні не була предметом окремих наукових досліджень. Автори наукових праць обмежувалися дослідженнями в межах інституту договору найму (оренди) ТЗ (Вакулович Е. В.), договору найму (оренди) ТЗ без екіпажу (Чуркін І. А.) та інституту відшкодування шкоди (В. М. Ігнатенко, Смирнов В. Т.,

Боброва Д. В., Ківалова Т. С.). У той же час, проблема правових наслідків завдання шкоди третім особам у зв'язку з використанням ТЗ наймачем в договорі найму (оренди) ТЗ з екіпажем потребує комплексного дослідження.

Мета і завдання статті: З'ясування правових наслідків завдання шкоди третім особам у зв'язку з використанням ТЗ наймачем в договорі найму (оренди) ТЗ з екіпажем. За методологічну основу для досягнення вказаної мети береться метод аналізу, спеціально-юридичний та діалектичний методи.

Виклад основного матеріалу. Відносини, пов'язані з правовими наслідками завдання шкоди третім особам у зв'язку з використанням ТЗ врегульовані ст. 804 ЦК України.

Так, відповідно до цієї статті, наймач зобов'язаний відшкодувати шкоду, завдану іншій особі у зв'язку з використанням транспортного засобу, відповідно до глави 82 ЦК України.

Виходячи зі змісту ст. 804 ЦК України, можна зробити висновки, що законодавець не розмежовує у даному випадку договір найму (оренди) ТЗ без екіпажу та договір найму (оренди) ТЗ з екіпажем, тому вказане правило стосується одночасно обох підвидів договору найму (оренди) ТЗ. Отже, за логікою вказаної статті, особою, що відповідає за шкоду, завдану третім особам використанням ТЗ, в обох випадках є наймач.

Однак, чи є справедливим та виправданим покладення цивільно-правової відповідальності за шкоду, завдану третім особам використанням орендованого ТЗ з екіпажем, саме на наймача? Вакулович Е. В. вказує, що «новий Цивільний кодекс України позначив два основних види оренди транспортних засобів: з наданням комплексу послуг для забезпечення нормального використання транспортного засобу, тобто послуг по керуванню і технічній експлуатації (з екіпажем) і без надання таких послуг (без екіпажа). Надання послуг по керуванню і технічній експлуатації транспортного засобу – особливість договору оренди транспортного засобу з екіпажем, що накладає на його зміст свою специфіку, але не суперечить конститутивним елементам оренди». [1, с. 39] Чи виявляється вказана специфіка змісту договору (оренди) ТЗ з екіпажем в деліктних відносинах, інакше кажучи, чи впливає вона на визначення

відповідальної перед третіми особами сторони (наймача або наймодавця)?

При подальшому дослідженні слід враховувати наступні чинники:

1) Відповідно до ч. 1 ст. 1187 ЦК України діяльність, пов'язана з використанням, зберіганням або утриманням транспортних засобів є джерелом підвищеної небезпеки, для правових наслідків завдання шкоди якими існує спеціальна норма ч. 2 ст. 1187 ЦК України.

2) Виходячи зі змісту ч. 1 ст. 805 ЦК України, екіпаж в договорі найму (оренди) ТЗ з екіпажем перебуває у трудових відносинах з наймодавцем, тобто члени екіпажу є його працівниками. Для правових наслідків завдання шкоди працівниками юридичної або фізичної особи також існує спеціальна норма, передбачена ч. 1 ст. 1172 ЦК України.

Встановлення особи, яка відповідає за завдану використанням ТЗ шкоду третім особам, може бути здійснено шляхом визначення норми (норм), що підлягає (-ють) застосуванню. При цьому принциповим є вирішення наступних питань: 1) чи є члени екіпажу працівниками наймодавця; 2) хто є володільцем транспортного засобу, переданого в найм (оренду) за договором найму (оренди) ТЗ з екіпажем?

В пошуках відповіді на перше питання, перш за все слід звернутися до змісту ч. 1 ст. 805 ЦК України. Так, відповідно до цієї статті управління та технічна експлуатація транспортного засобу, переданого у найм з екіпажем, провадяться його екіпажем. Екіпаж не припиняє трудових відносин з наймодавцем. Витрати на утримання екіпажу несе наймодавець.

Як бачимо, законодавець, не вказуючи прямо на необхідність встановлення між наймодавцем та членами екіпажу трудових відносин, зазначає, що при передачі наймачу в оренду ТЗ з екіпажем відносини між членами екіпажу та наймодавцем не припиняються, і ці відносини є саме трудовими. Таким чином, наявність у членів екіпажу статусу працівників наймодавця законом констатується априорі. Окрім того, на наявність між зазначеними суб'єктами трудових відносин вказує обов'язок утримання наймодавцем членів екіпажу, що характерно саме для

трудових відносин (на відміну, наприклад, від договору підряду або договору про надання послуг, за якими підрядник (виконавець) виконує роботи (надає послуги) за свій рахунок та на власний ризик).

Таким чином, члени екіпажу в договорі найму (оренди) ТЗ з екіпажем є працівниками наймодавця, відносини між ними є трудовими.

Враховуючи той факт, що в межах дії договору найму (оренди) ТЗ члени екіпажу перебувають у трудових відносинах з наймодавцем, він здійснює їх забезпечення, а управління і технічне обслуговування ТЗ є виконанням їх трудових обов'язків перед наймодавцем (який, в свою чергу, таким чином виконує свої цивільно-правові зобов'язання перед наймачем), загальна норма ч. 1 ст. 1166 ЦК України щодо відшкодування шкоди особою, яка її безпосередньо завдала, не підлягає застосуванню.

Отже, вибір звучується до особи наймодавця та наймача, завдану третій особі шкоду має відшкодувати один з них. Красавчиков О. А. вказує, що «для визнання особи відповідальною за шкоду необхідна наявність двох основних ознак, одна з яких у цивілістичній літературі відома під назвою юридичної, а друга – матеріальної. Суть першої полягає в наявності цивільно-правових повноважень особи пов'язувати свою діяльність з використанням, зберіганням або утриманням транспортного засобу... Суть останнього полягає у тому, що перш ніж здійснювати використання, зберігання або утримання транспортного засобу, механізму, обладнання, іншого об'єкта на відповідних правових підставах, особа повинна володіти цим об'єктом. При визначенні особи, зобов'язаної відшкодувати шкоду, завдану джерелом підвищеної небезпеки, врахуванню підлягають і матеріальний, і юридичний критерії в сукупності». [10, с. 388] Отже, подальше визначення особи, відповідальної за завдання третій особі шкоди використанням ТЗ, лежить у площині визначення фактичного і юридичного володільця ТЗ.

Не можна не помітити, що ключовою відмінністю договору найму (оренди) ТЗ без екіпажу від договору найму (оренди) ТЗ з екіпажем є те, що в першому управлінні та технічна експлуатація ТЗ здійснюються наймачем, якому передається майно, а в

другому – екіпажем (працівниками наймодавця). В цьому сенсі договір найму (оренди) ТЗ без екіпажу є «класичною» орендою, тобто відбувається перехід права користування, а також, невідривно від нього, й права володіння ТЗ. Чуркін І. А. з цього приводу слушно вказує: «Оскільки специфікою предмета досліджуваного договору обумовлено, що користування ним без одночасного володіння неможливе, то до наймача ще й переходить право володіння цим АТЗ (автомобільним транспортним засобом)... У зв'язку із специфікою предмета договору найму (оренди) АТЗ без екіпажу користування ним без одночасного володіння є неможливим, а тому за згаданим договором до наймача АТЗ окрім права користування АТЗ переходить ще і право володіння ним». [13, с. 15]

Таким чином, перехід права володіння до наймача в договорі найму (оренди) ТЗ без екіпажу пов'язаний з неможливістю здійснення наймачем права користування, без фактичного панування над річчю. Слід відзначити, що на відміну від права користування, зміст якого не залежить від того, реалізується воно чи ні, право володіння не може «окремо існувати» від його здійснення. Навпаки, право володіння постійно реалізується. Не випадково ЦК України під володільцем чужого майна розуміє особу, яка фактично тримає його у себе. З цього приводу слушним є твердження Мороза М. В., що «при здійсненні права володіння орендар постійно його реалізує, фактично пануючи над річчю, яка при цьому постійно знаходиться у його майновій сфері». [2, с. 17]

Усталеною є думка про те, що як суб'єктивне право, право володіння – це гарантована правом міра можливої або дозволеної поведінки особи. «У той же час, стосовно права володіння наймача АТЗ без екіпажу, ця можливість є конкретною та безпосередньою, оскільки в силу специфіки користування вказаним предметом, вона не може бути абстрактною». [13, с. 17]

Вказана особливість нерозривності переходу права володіння разом з правом користування річчю притаманна «класичній» оренді, де наймач самостійно здійснює користування річчю, що є можливим тільки за умови фактичного панування над останньою. Однак, чи переходить право володіння до наймача, який

здійснює право користування річчю не безпосередньо, не прикладає до речі власних зусиль, а вилучає з останньої корисні властивості лише шляхом надання вказівок іншим особам – членам екіпажу, які є працівниками наймодавця?

ЦК України імперативно встановлює, що управління та технічна експлуатація транспортного засобу, переданого у найм з екіпажем, провадяться його екіпажем. Таким чином, вилучення корисних властивостей з речі, безпосереднє користування ТЗ за його призначенням, але на користь, за вказівками та в інтересах наймача, завжди здійснюється тільки екіпажем наймодавця. Враховуючи той факт, що управління та технічна експлуатація ТЗ – безпосереднє користування, в силу специфіки ТЗ як об'єкту оренди не можуть здійснюватися без фактичного (фізичного) панування над ним членів екіпажу наймодавця, і таке панування здійснюється екіпажем на законних підставах (в силу обраного сторонами підвиду договору найму), логічним є висновок про те, що право володіння належить наймодавцю, яке від його імені в силу трудових відносин між ними здійснюють члени екіпажу. Саме наймодавець є юридичним і фактичним володільцем ТЗ, переданого в найм з екіпажем.

Опанасенко О. з цього приводу вказує: «Одночасне володіння обох сторін договору оренди орендованою річчю в розумінні одночасного тримання речі у себе і орендодавцем і орендарем, як правило, не може мати місця». [3, с. 16]

Отже, при передачі ТЗ за договором найму (оренди) з екіпажем перехід права володіння до наймача (на відміну від договору найму (оренди) ТЗ без екіпажу) не відбувається, наймодавець залишається його володільцем в силу титула власника речі. В цьому випадку відбувається перехід лише права користування від наймодавця до наймача (проте в дещо обмеженому вигляді – право реалізовується шляхом надання вказівок екіпажу). Неможливо не помітити, що цивільне законодавство предметом договору оренди визначає «передачу речі в користування», залишаючи долю права володіння нею поза увагою. Вказане ще раз підтверджує, що головним елементом договору найму (оренди) є перехід до наймача права користування, а право володіння може як залишатись у власника речі, так і переходити до на-

ймача залежно від особливостей об'єкту оренди або інших його конструктивних ознак, а конкретніше – від того, чи може наймач використовувати річ без панування над нею. Тобто, перехід права володіння входить до предмету договору найму (оренди) тільки в тому випадку, коли право користування річчю без нього є беззмстовним. В усіх інших випадках перехід права володіння непотрібен, більше того – суперечить природі відповідного договору найму (оренди), як наприклад, договору найму (оренди) ТЗ з екіпажем.

Таким чином, єдиним володільцем ТЗ в договорі найму (оренди) ТЗ з екіпажем є його власник – наймодавець.

Слід окремо зазначити, що хоча безпосереднє панування та використання ТЗ в договорі найму (оренди) ТЗ з екіпажем здійснюються членами екіпажу, однак вказані дії вважаються реалізацією своїх правомочностей їх роботодавцем – власником ТЗ (наймодавцем). Повноваження здійснювати діяльність, що є джерелом підвищеної небезпеки, ґрунтуються на підставах, що мають цивільно-правове значення (право власності, інше речове право, договір підряду, оренди, довіреність, ліцензія тощо). Трудовий договір до таких підстав не належить. Тому не може бути визнана зобов'язаною відшкодувати шкоду особа, яка працює за трудовим договором (водій, машиніст, оператор, керівник підрозділу юридичної особи, кінолог, зоотехнік зоологічного парку тощо). Виконувана ними робота юридично означає діяльність їхнього роботодавця. [11, с. 767]

Отже, положення ч. 1 ст. 1172 та ч. 2 ст. 1187 ЦК України застосовуються в даному випадку послідовно в сукупності. Члени екіпажу виконують свої трудові (службові) обов'язки перед наймодавцем шляхом використання орендованого ТЗ на користь наймача, при цьому реалізуючи від імені наймодавця належне останньому право володіння ТЗ. У цьому випадку у наймодавця одночасно наявні обидва критерії для відповідальності перед третіми особами, за шкоду спричинену ТЗ.

Згідно п. 4 постанови Пленуму Верховного Суду України від 27.03.92 року № 6 «Про практику розгляду судами цивільних справ за позовами про відшкодування шкоди» [9], під володільцем джерела підвищеної небезпеки розуміється юридична осо-

ба або громадянин, що здійснює експлуатацію джерела підвищеної небезпеки.

Таким чином, цивільно-правову відповідальність за шкоду, завдану третім особам використанням ТЗ за договором найму (оренди) ТЗ з екіпажем, несе наймодавець.

Варто відзначити, що натомість суди під час розгляду цієї категорії справ майже однотайно покладають відповідальність за завдану третім особам шкоду на наймача. Причиною цього є, як вже було вказано, пряма вказівка на особу наймача в ст. 804 ЦК України для обох підвидів договору найму (оренди) ТЗ. Наприклад, Київський апеляційний суд у своїй Постанові від 02.09.2020 року у справі № 368/931/17 [6] вказує: «Висновок суду про те, що позивач не має права на отримання відшкодування шкоди, завданої пошкодженням причепа, який на праві власності належить іншій юридичній особі не відповідають вимогам Закону, оскільки суду був наданий договір оренди вказаного причепа, укладений позивачем, а відповідно до норм ст. 804 ЦК України наймач зобов'язаний відшкодувати шкоду, завдану іншій особі у зв'язку з використанням транспортного засобу». Причиною такого висновку є також недослідження судами питання хто є володільцем ТЗ. Як правило, суд просто констатує, що у зв'язку з укладенням договору оренди (що перелічений серед підстав, на яких може ґрунтуватися право володіння) право власності перейшло до наймача. Так, Львівський апеляційний суд у своїй Постанові від 11.06.2019 року у справі № 465/7237/15-ц [7] вказує: «Таким чином, колегія суддів приходить до переконання, що відповідно до положень ст. 804 ЦК України та п. 5.2. договору N 7 від 01.04.2013 року, відповідальність за шкоду, заподіяну позивачу ОСОБА_3 внаслідок ДТП, яка мала місце 19.02.2014 року, повинен нести фізична особа-підприємець ОСОБА_7, як орендар автобуса БАЗ А079.19, реєстраційний номер НОМЕР_1 за договором оренди транспортного засобу з екіпажем».

На наш погляд, покладення відповідальності за шкоду, завдану третім особам у зв'язку з використанням ТЗ, що є об'єктом договору найму (оренди) ТЗ з екіпажем, на наймача є неправильним, адже він не є володільцем речі (ТЗ).

На користь зазначеного твердження відзначимо:

1) члени екіпажу не є стороною договору, укладеного між наймачем та наймодавцем. Екіпаж не пов'язаний з наймачем жодними відносинами, його обов'язки є трудовими обов'язками перед наймодавцем. Отже, члени екіпажу для наймача є третіми особами. Чи справедливо покласти відповідальність за дії третіх осіб на особу, що не має до них жодного відношення?

2) покладення відповідальності на наймача усуває підстави для притягнення членів екіпажу до матеріальної відповідальності, адже їх роботодавець (наймодавець) за таких умов не несе збитків перед третіми особами, яким завдана шкода під час використання ТЗ екіпажем.

Враховуючи викладене, можемо з впевненістю сказати, що за відсутності відповідальності наймодавця за шкоду, завдану третім особам діями екіпажу, члени екіпажу можуть необмежено і безкарно завдавати шкоду третім особам, за все відповідь наймач. Така конструкція відповідальності є несправедливою для наймача, закладає можливості для зловживань членами екіпажу.

Висновки. В договорі найму (оренди) ТЗ з екіпажем право володіння від наймодавця до наймача не переходить. Відповідальність за шкоду, завдану третім особам у зв'язку з використанням ТЗ, що є об'єктом договору найму (оренди) ТЗ з екіпажем, повинен нести наймодавець як володільць речі.

Враховуючи вищезазначене, вбачається необхідним внесення змін до ст. 804 ЦК України шляхом викладення її в наступній редакції:

«1. Наймач зобов'язаний відшкодувати шкоду, завдану іншій особі у зв'язку з використанням транспортного засобу, відповідно до глави 82 цього Кодексу.

2. Якщо транспортний засіб передається з екіпажем, який його обслуговує, шкоду, завдану іншій особі у зв'язку з використанням транспортного засобу, зобов'язаний відшкодувати наймодавець відповідно до глави 82 цього Кодексу».

Наостанок, слід відзначити, що визначення наймодавця як особи, якій належить титул володільця орендованого ТЗ в договорі найму (оренди) ТЗ з екіпажем, відкриває нові напрямки для подальшого дослідження питань щодо наявності у наймача речових прав на орендоване майно, права слідування права за річчю тощо.

Список використаних джерел :

1. Вакулович Е. В. Договір оренди транспортного засобу: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03. Харків, 2002. 163с.
2. Мороз М. В. Правові питання оренди майна державних підприємств: дис... канд. юрид. наук: 12.00.03. Харків, 2000. – 181 с.
3. Опанасенко О. Характеристика відносин власності при оренді: сучасне законодавче регулювання. Підприємництво, госп-во і право : наук.-практ. госп. -прав. журн. – 2013. №12. С. 14–18.
4. Постанова Дніпровського апеляційного суду від 17.05.2021 року у справі №211/2202/16-ц. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/96969102>.
5. Постанова Касаційного цивільного суду Верховного суду від 21.12.2020 року у справі №703/2166/16-ц. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/93666994>.
6. Постанова Київського апеляційного суду від 02.09.2020 року у справі №368/931/17. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/91482806>.
7. Постанова Львівського апеляційного суду від 11.06.2019 року у справі №465/7237/15-ц. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/82489975>.
8. Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів : Закон України від 01.07.2004 року №1961-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1961-15#Text>.
9. Про практику розгляду судами цивільних справ за позовами про відшкодування шкоди: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 27.03.92 року №6. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0006700-92#Text>.
10. Советское гражданское право [Текст] : учебник в 2 т. / под ред. О. А. Красавчикова. Москва, 1985. С. 388.
11. Цивільне право : підручник : у 2 т. / В. І. Борисова (кер. авт. кол.), Л. М. Баранова, Т. І. Бєгова та ін.; за ред. В. І. Борисової, І. В. Снасибо-Фатєєвої, В. Л. Яроцького. Харків : Право. 2011. Т. 2. 816 с.
12. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 №435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>.
13. Чуркін І. А. Договір найму (оренди) автомобільного транспортного засобу без екіпажу: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03 / Чуркін Ігор Анатолійович. Харків, 2015. 194 с.

References

1. Vakulovych , E. V. (2002). Dohovir orendy transportnoho zasobu [Vehicle Lease Contract] (PhD Thesis), Kharkiv. [in Ukrainian].

2. Moroz, M. V. (2000). Pravovi pytannia orendy maina derzhavnykh pidpriemstv [Legal Issues of State Enterprises Property Lease] (PhD Thesis), Kharkiv. [in Ukrainian]
3. Opanasenko O. (2013) Kharakterystyka vidnosyn vlasnosti pry orendi: suchasne zakonodavche rehuliuвання. Pidprijemnytstvo, hosp-vo i pravo : nauk.-prakt. hosp.-prav. zhurn, no.2. pp. 14–18. [in Ukrainian].
4. Postanova Dniprovskoho apeliatsiinoho sudu (2021, May 17) u spravi № 211/2202/16-ts. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/96969102>. [in Ukrainian].
5. Postanova Kasatsiinoho tsyvilnoho sudu Verkhovnoho sudu (2020, December 21) u spravi № 703/2166/16-ts. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/93666994>. [in Ukrainian].
6. Postanova Kyivskoho apeliatsiinoho sudu (2020, September 2) u spravi № 368/931/17. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/91482806>. [in Ukrainian].
7. Postanova Lvivskoho apeliatsiinoho sudu (2019, June 11) u spravi № 465/7237/15-ts. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/82489975>. [in Ukrainian].
8. Pro oboviazkove strakhuvannya tsyvilno-pravovoi vidpovidalnosti vlasnykiv nazemnykh transportnykh zasobiv : Law of Ukraine (2004, July 1) No. 1961-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1961-15#Text>. [in Ukrainian].
9. Pro praktyku rozghliadu sudamy tsyvilnykh sprav za pozovamy pro vidshkoduvannya shkody: Postanova Plenumu Verkhovnoho Sudu Ukrainy vid 27.03.92 roku № 6. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0006700-92#Text>. [in Ukrainian].
10. Sovetskoe hrazhdanskoe pravo (1985) O. A. Krasavchykov (Ed.) M. [in Russian].
11. V. I. Borysova, L. M. Baranova, T. I. Biehova (2011) Tsyvilne pravo. V. I. Borysova, I. V. Spasybo-Fatieieva, V. L. Yarotskyi (Eds.) Kh. : Pravo. Volume 2. [in Ukrainian].
12. Tsyvilnyi kodeks Ukrainy (2003, January 16) No. 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>. [in Ukrainian].
13. Churkin I. A. (2015) Dohovir naimu (orendy) avtomobilnoho transportnoho zasobu bez ekipazhu (PhD Thesis), Kharkiv. [in Ukrainian].

I. M. Moroz

Legal Consequences of Third-Party Damages Caused in Connection with the Use of a Vehicle by the Renter under the Contract of Hiring (Renting) a Crewed Vehicle

Summary. The article examines the problems of determining the legal consequences of inflicting damage to third parties in connection with the use of

the vehicle by the lessee in the contract of lease (rental) of the vehicle with the crew, the legal status of the crew in the relationship between the lessee and the lessor, as well as the determination of the owner of the vehicle after the transfer of the latter for rent (lease). The issue of the legal consequences of inflicting damage to third parties in connection with the use of a vehicle by a lessee in a contract for the lease (rental) of a vehicle with a crew has never been the subject of separate scientific research. The authors of the scientific works were limited to research within the institute of the contract of hire (lease) of a vehicle, the contract of hire (lease) of a vehicle without a crew and the institute of compensation for damage.

The key issue is that the legal regulation of damage to third parties in connection with the use of a vehicle is the same for the contract of hire (lease) of a vehicle with a crew, and for the same contract without a crew. This situation does not take into account the differences between these agreements. The solution to the problem lies in determining the identity of the owner of the leased vehicle, as well as determining the legal status of the crew that directly manages the property.

The author concludes that in the contract of lease (rent) of the vehicle with the crew the latter is in an employment relationship with the lessor, acts on his behalf, and can not in a tort relationship be considered a person directly responsible for the damage. The responsibility of the crew in this case can occur only in the employment relationship. In addition, the author concludes that, since the vehicle is controlled by the crew, which is the staff of the lessor, the right of ownership after the conclusion of the lease in this case to the lessee does not pass.

Summarizing the abovementioned arguments, the author formulated a conclusion on determining the person who is responsible for the damage caused to another person in connection with the use of the vehicle. The lessor as the owner of the vehicle shall be liable for the damage caused to third parties in connection with the use of the vehicle that is the subject of the contract of hire (rent) of the vehicle with the crew. The author proposes to make appropriate changes to the legislation.

Key words: *the contract of lease (rental) of the vehicle with the crew, damage caused by an object of increased danger, owner of property, civil liability.*